

ზემური საფრანგეთის წინააღმდეგ

ZEMMOUR v. FRANCE

საჩივარი N63539/19

20/12/2022

„ზემური საფრანგეთის წინააღმდეგ“ საქმეზე (განაცხადი №63539/19), ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ ერთხმად დაადგინა, რომ:

არ დარღვეულა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლი (გამოხატვის თავისუფლება).

საქმე ეხებოდა განმცხადებლის გამამტყუნებელ განაჩენს და სასჯელის დაკისრებას საფრანგეთის მუსლიმური საზოგადოების წინააღმდეგ დისკრიმინაციისა და რელიგიური სიძულვილის წაქეზებისთვის 2016 წელს სატელევიზიო შოუში გაკეთებული განცხადებების გამო. იგი ამტკიცებდა გამოხატვის თავისუფლების უფლების დარღვევას.

სასამართლომ უარყო მთავრობის წინასწარი პრეტენზია კონვენციის მე-17 მუხლის (უფლებების ბოროტად გამოყენების აკრძალვა) საფუძველზე, მაგრამ დაეყრდნო ამ დებულებას, როგორც დამხმარე საშუალებას მე-10 მუხლის ინტერპრეტაციისთვის იმის შესაფასებლად, იყო თუ არა გასაჩივრებული ჩარევა აუცილებელი.

ეროვნული სასამართლოების მსგავსად, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლის განცხადებები შეიცავდა ისეთ დამამცირებელ და დისკრიმინაციულ პრეტენზიებს, რომლებმაც შეიძლება გაამწვავოს უთანხმოება ფრანგ ხალხსა და მთლიანად მუსლიმურ საზოგადოებას შორის. მან მიიჩნია, რომ სადავო განცხადებები არ ეკუთვნებოდა კონვენციის მე-10 მუხლით გაძლიერებული დაცვით სარგებლობის მქონე გამოხატვის კატეგორიას

და დაასკვნა, რომ საფრანგეთის ხელისუფლებას, შესაბამისად, ჰქონდა ფართო შეფასების ზღვარი შეზღუდვების დასაწესებლად.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განცხადებები გაკეთდა პირდაპირ ეთერში, პრაიმ-თაიმში და აღნიშნა, რომ განმცხადებელი, რომელიც იყო ჟურნალისტი და ექსპერტი, მიუხედავად იმისა, რომ იმ დროს ის როგორც ავტორი საუბრობდა, ჟურნალისტის „მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობებისგან“ არ იყო გათავისუფლებული. სასამართლომ მიიჩნია, რომ მისი კომენტარები არ შემოიფარგლებოდა ისლამის კრიტიკით, არამედ, იმ ტერორისტული ძალადობის კონტექსტის გათვალისწინებით, რომელშიც ისინი მოხდა, გაკეთებული იყო დისკრიმინაციული განზრახვით, როგორიცაა მაყურებლისთვის მუსლიმური თემის უარყოფისა და გარიყვისკენ

მოწოდება. სასამართლომ დაასკვნა, რომ საფუძვლები, რომელთა საფუძველზეც ეროვნულმა სასამართლოებმა განმცხადებელი დამნაშავედ ცნეს და ჯარიმა მიუსაჯეს, რომლის ოდენობაც არ იყო გადაჭარბებული, საკმარისი და რელევანტური იყო.

დასკვნის სახით, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის გამოხატვის თავისუფლების უფლებაში ჩარევა აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში სხვათა უფლებების დასაცავად, რომლებიც საფრთხის წინაშე იდგა აღნიშნულ საქმეში, შესაბამისად, კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია.

ძირითადი ფაქტები

განმცხადებელი, ერიკ ზემური, საფრანგეთის მოქალაქეა, რომელიც დაიბადა 1958 წელს და ცხოვრობს პარიზში. ცნობილი პოლიტიკური ჟურნალისტი და ექსპერტი, მან გამოაქვეყნა რამდენიმე წიგნი პოლიტიკაზე, სანამ 2021 წელს საკუთარ პოლიტიკურ კარიერას დაიწყებდა.

2016 წლის 16 სექტემბერს ბატონი ზემური სტუმრად გამოჩნდა სატელევიზიო ჩეთ-შოუში C à vous, რომელიც პირდაპირ ეთერში გავიდა არხ France 5-ზე საღამოს 7 საათზე, მისი წიგნის „ხუთი წლისთვის“ პოპულარიზაციის მიზნით („ფუჭად დახარჯული პრეზიდენტობა“), რომლის შესავალს ერქვა La France au défi de l'Islam („საფრანგეთი და ისლამის გამოწვევა“). მან გააკეთა განცხადებები, რომლებზეც საპასუხოდ ასოციაციამ „Coordination des appels pour une paix juste au Proche-Orient“ (ახლო აღმოსავლეთში სამართლიანი მშვიდობის კოალიცია - CAPJPO) პარიზის სისხლის სამართლის სასამართლოში მის წინააღმდეგ საქმე 1881 წლის 29 ივლისის პრესის თავისუფლების შესახებ კანონის („1881 წლის კანონი“) 24-ე მუხლის მე-7 პუნქტის შესაბამისად, რომელიც დანაშაულად აქცევდა პირის ან ჯგუფის მიმართ დისკრიმინაციის, სიძულვილის ან ძალადობის წაქეზებას წარმოშობის ან კონკრეტული ეთნიკური, ერის, რასის ან რელიგიის წევრობის ან არწევის საფუძველზე.

მის წინააღმდეგ საქმე ეხებოდა კერძოდ ხუთ განცხადებას:

(1) „არა“ კითხვაზე პასუხი: „არსებობენ თუ არა საფრანგეთში მუსლიმები, რომლებიც მშვიდობიანად ცხოვრობენ,

რომლებიც ყურანს სიტყვასიტყვით არ აღიქვამენ და სრულად ინტეგრირებულები არიან“.

(2) „ჯიჰადის მონაწილეებს ყველა მუსლიმი, მიუხედავად იმისა, ამბობენ თუ არა, კარგ მუსლიმებად მიიჩნევენ - ისინი მეომრები არიან, ისლამის ჯარისკაცები“.

(3) [ჟურნალისტი:] „ტერორიზმი აპოკალიფსურია“ - [განმცხადებელი:] „არა, ეს ტერორიზმი არ არის, ეს ჯიჰადიზმია. ასე რომ, ეს „ისლამია“ - [ჟურნალისტი:] „როგორც თქვენ აიგივებთ ჯიჰადიზმსა და ისლამს“ - [განმცხადებელი:] „ჩემთვის იგივეა“.

(4) „30 წელია, რაც ჩვენ განვიცდით შემოჭრას, კოლონიზაციას, რაც იწვევს „ხანძარს“. „უამრავ უბანში, საფრანგეთის ქალაქების გარეუბანში, სადაც ბევრი ახალგაზრდა ქალია ჩადრით დაფარული - ესეც ისლამია, ესეც ჯიჰადია, ესეც ბრძოლაა ტერიტორიის ისლამიზაციისთვის, რომელიც არ არის, რომელიც ჩვეულებრივ არაისლამიზებული მიწაა, ურწმუნოების მიწა. ეს იგივეა, ეს ტერიტორიული ოკუპაციაა“.

(5) „ვფიქრობ, მათ [საფრანგეთში მცხოვრებ მუსლიმებს] უნდა მიეცეთ არჩევანის საშუალება ისლამსა და საფრანგეთს შორის“. ამას მოჰყვა „ასე რომ, თუ ისინი ფრანგები არიან, მათ უნდა გააკეთონ ეს - და ეს რთულია, რადგან ისლამი არ არის შესაფერისი ამისთვის - მათ უნდა დატოვონ ის, რაც მათ რელიგიას წარმოადგენს“.

2017 წლის 22 ივნისს სისხლის სამართლის სასამართლომ დაადგინა, რომ სადავო ხუთი განცხადება ჯდებოდა 1881 წლის აქტის 24-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის განმარტების ფარგლებში და განმცხადებელს 5000 ევროს ოდენობის ჯარიმა მიუსაჯა ჯგუფის წინააღმდეგ დისკრიმინაციის, სიძულვილის ან ძალადობის წაქეზებისთვის მათი წარმოშობის ან რელიგიისადმი კუთვნილების საფუძველზე.

2018 წლის 3 მაისის გადაწყვეტილებით პარიზის სააპელაციო სასამართლომ ნაწილობრივ გააუქმა გადაწყვეტილება. მან დაადგინა, რომ მხოლოდ განცხადებები (4) და (5) შეიძლება დახასიათებულიყო, როგორც „დისკრიმინაციისა და რელიგიური სიძულვილის წაქეზება“ და ჯარიმა 3000 ევრომდე შეამცირა.

განმცხადებელმა ეს გადაწყვეტილება საკასაციო სასამართლოში გაასაჩივრა, კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევის პრეტენზიით და იმის მტკიცებით, რომ მისი განცხადებები საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხს ეხებოდა, რომელიც მისი გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებში ეხებოდა.

საკასაციო სასამართლომ მისი საჩივარი 2019 წლის 17 სექტემბრის გადაწყვეტილებით არ დააკმაყოფილა.

განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მისი გამამტყუნებელი განაჩენი და სასჯელი დისკრიმინაციისა და რელიგიური სიძულვილის წაქეზებისთვის ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-10 მუხლს (გამოხატვის თავისუფლება).

სარჩელი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში 2019 წლის 5 დეკემბერს შეიტანეს.

სასამართლოს გადაწყვეტილება

მუხლი 10

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი დამნაშავედ იქნა ცნობილი და განაჩენი გამოტანილი იმის საფუძველზე, რომ დანაშაული „დისკრიმინაციისა და რელიგიური სიძულვილის წაქეზების შესახებ ჯგუფის მიმართ მათი მუსლიმური რწმენის კუთვნილების საფუძველზე“ იყო გამოტანილი. მან კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ მისი ამოცანა იყო იმის დადგენა, შეესაბამებოდა თუ არა ეროვნული სასამართლოების მიერ მათი თავისუფალი შეფასების ფარგლების გამოყენებით მიღებული გადაწყვეტილებები „კონვენციის მე-10 მუხლს“. ამით მას უნდა დაერწმუნებინა, რომ აღნიშნული ორგანოები დაეყრდნობოდნენ „შესაბამისი ფაქტების მისაღებ შეფასებას“. სასამართლომ მიუთითა თავის დიდი პალატის გადაწყვეტილებაზე *“Perinçek v. Switzerland”* საქმეზე.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელმა სადავო განცხადებები გააკეთა სტუმრის სტატუსით „ტელევიზიის პრაიმ-თაიმის შოუში, ჟურნალისტისა და პოლემიკოსის როლში“. იგი დაეთანხმა, რომ განმცხადებლის საჯარო პროფილისა და ვინაობის გამო, ასევე ინტერვიუს დროს განხილული საკითხების ხასიათის გამო, რომელიც ეხებოდა ისლამის ადგილს ფრანგულ საზოგადოებაში, კონკრეტულად ტერორისტული ძალადობის ფონზე, მისი განცხადებები (რომლებიც პოტენციურად საინტერესო იყო საზოგადოებისთვის, რასაც შეიძლება მიეპყროს მისი ყურადღება ან გამოეწვია მნიშვნელოვანი შეშფოთება) გაკეთდა საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხზე დებატების კონტექსტში.

როგორც არ უნდა იყოს, განმცხადებლის განცხადებები ექვემდებარებოდა მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილ შეზღუდვებს.

შესაბამისად, საჭირო იყო იმის დადგენა, სათანადოდ დაასაბუთეს თუ არა ეროვნულმა სასამართლოებმა თავიანთი შეფასება, რომ სადავო განცხადებები უნდა ჩაითვალოს „სიძულვილის ენად“ და, თუ ასე იყო, შეიძლებოდა თუ არა განმცხადებლისთვის დაკისრებული სასჯელი დახასიათებულიყო, როგორც დასახული ლეგიტიმური მიზნის პროპორციული, სიძულვილის ენის ჩასატარებლად გამოყენებული სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინებით. კერძოდ, უნდა გაეთვალისწინებინათ ის კონტექსტი, რომელშიც მოხდა საქმის მოვლენები. პირველ რიგში, სადავო განცხადებების ბუნებასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელმა საფრანგეთში მცხოვრები მუსლიმები წარმოაჩინა, როგორც „კოლონიზატორები“ და „დამპყრობლები“, რომლებიც საფრანგეთის „ისლამიზაციისთვის“ იბრძოდნენ და აცხადებდა, რომ სიტუაცია მათ ავალდებულებდა გაეკეთებინათ „არჩევანი ისლამსა და საფრანგეთს შორის“. მან

აღნიშნა, რომ სისხლის სამართლის სასამართლო, სააპელაციო სასამართლო და საკასაციო სასამართლო შეთანხმდნენ, რომ განცხადებები მიმართული იყო მთლიანად მუსლიმური საზოგადოებისკენ, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ჯგუფისკენ, რომელიც დისკრიმინირებული იყო რელიგიის საფუძველზე. ამრიგად, ეროვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ მუსლიმების საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და რესპუბლიკის ღირებულებების საფრთხის წარმოჩენით და იმის მტკიცებით, რომ ისინი აუცილებლად უჭერდნენ მხარს თავიანთი რწმენის სახელით ჩადენილ ძალადობას, განმცხადებელი ხელს უწყობდა მუსლიმების ზოგად უარყოფას და არა მხოლოდ აკრიტიკებდა ისლამს ან რელიგიური ფუნდამენტალიზმის აღზევებას საფრანგეთის პერი-ურბანულ უბნებში. მათი აღსაწერად გამოყენებული აგრესიული ენისა და მათთვის რელიგიისა და საფრანგეთში ცხოვრების არჩევის ულტიმატუმის გათვალისწინებით, სასამართლოებმა დაასკვნეს, რომ განცხადებები ნამდვილად მოითხოვდა მათ უარყოფას და გარიცხვას.

სასამართლო მიიჩნევდა, რომ განცხადებები შეიცავდა დამამცირებელ და დისკრიმინაციულ პრეტენზიებს, ისეთი სახის, რამაც შეიძლება გაამწვავოს განხეთქილება ფრანგ ხალხსა და მთლიანად მუსლიმურ საზოგადოებას შორის.

აგრესიული, ფართომასშტაბიანი ფორმულირება, რომელიც ამტკიცებდა, რომ საფრანგეთი „კოლონიზებული“ იყო „მუსლიმების“ მიერ, გამოყენებული იყო დისკრიმინაციული განზრახვით და არა მხოლოდ საზოგადოებისთვის საფრანგეთის პერი-ურბანულ უბნებში რელიგიური ფუნდამენტალიზმის აღზევების შესახებ მოსაზრების გაზიარების მიზნით.

ამგვარად, მე-17 მუხლის გათვალისწინებით, სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ სადავო განცხადებები არ მიეკუთვნებოდა კონვენციის მე-10 მუხლით გაძლიერებული დაცვით სარგებლობის მქონე სიტყვის კატეგორიას და დაასკვნა, რომ შესაბამისად, საფრანგეთის ხელისუფლებას ჰქონდა ფართო თავისუფალი შეფასების ფარგლები „შეზღუდვების დაწესებისთვის“.

სასამართლომ კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია რასობრივი დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლა მისი ყველა ფორმითა და გამოვლინებით.

მეორეც, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სადავო განცხადებები გაკეთდა პირდაპირ ეთერში, პრაიმ-თაიმში ტელევიზიით და შესაბამისად, შეეძლო ფართო აუდიტორიის მოცვა. ამასთან დაკავშირებით სასამართლომ მიუთითა სამაუწყებლო მედიის დაუყოვნებლივ და ძლიერ ეფექტზე, ზემოქმედებაზე, რომელიც გაძლიერებულია რადიოსა და ტელევიზიის, როგორც გართობის ნაცნობი წყაროების, მუდმივი ფუნქციით სახლის სიახლოვეს. თავად განმცხადებელი იყო ჟურნალისტი და

ექსპერტი, რომელიც ცნობილი იყო თავისი პოლემიკური აფეთქებებით, და მიუხედავად იმისა, რომ ის შოუში ავტორის სტატუსით საუბრობდა, ის არ იყო გათავისუფლებული ჟურნალისტის „მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობებისგან“. ამრიგად, მას შეეძლო თავისი სიტყვების გაზომვა და მათი შედეგების შეფასება, ინტერვიუერების პირდაპირი კითხვების მიუხედავად.

მესამე, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მისი შენიშვნები არ შემოიფარგლებოდა მხოლოდ ისლამის კრიტიკით, არამედ, მათი საერთო კონტექსტის გათვალისწინებით, გაკეთდა დისკრიმინაციული განზრახვით, როგორცაა მაყურებლისთვის მუსლიმური თემის უარყოფისა და გამორიცხვისკენ მოწოდება, რაც ამგვარად საზიანო იყო სოციალური ერთიანობისთვის.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ შიდა სასამართლოების მიერ გამამტყუნებელი განაჩენისა და სასჯელის საფუძვლები, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი პირდაპირ არ ეყრდნობოდნენ კონვენციის მე-10 მუხლს, წარმოადგენდა სადავო ჩარევის საკმარის და შესაბამის გამართლებას.

მოპასუხე სახელმწიფოსა და განმცხადებლისთვის მინიჭებული თავისუფალი შეფასების ფარგლების გათვალისწინებით, და 3000 ევროს ოდენობის ჯარიმის დაკისრებით, რომლის ოდენობაც არ იყო გადაჭარბებული, სასამართლომ დარწმუნდა, რომ გასაჩივრებული ჩარევა პროპორციული იყო დასახული მიზნის.

დასკვნის სახით, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის გამოხატვის თავისუფლების უფლებაში ჩარევა აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში სხვათა უფლებების დასაცავად, რომლებიც საქმეში იყო საფრთხის ქვეშ.

შესაბამისად, კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია.